

BRO

OMGIVANDE LANDSKAP/SIKTLINJER

Bro socken ligger i sydvästra delen av Västmanlands län. Hedströmmen rinner öster om kyrkan och det omgivande landskapet kring kyrkan är flackt och uppodlat. I norr finns lövskog. Gårdarna ligger ännu delvis samlade i byar. Kyrkbyn ligger på ett mindre höjddparti. Området är omgivet av järnåldersgravfält bestående av högar och runda stensättningar. Fornborgen Skoftesta skans ligger på andra sidan Hedströmmen. Himmeta kyrka ligger väster om Bro. Ett skogsparti skiljer de båda socknarna åt.

VÄGNÄT/STIGAR/VATTENDRAG

Den äldre landvägen passerar idag norr om kyrkan. Längs sträckan österut mot Himmeta och Medåkers kyrkor finns flera lämningar av hålvägar. Hedströmmen har varit ett betydelsefullt kommunikationsstråk sedan människan kom till trakterna. Eriksgatan passerade här från Himmeta och vidare mot Munktorp via ett vad i Hedströmmen under medeltiden. Byvägen slingrar sig genom kyrkbyn. Byggnaderna och tomterna ligger oftast nära vägen.

KYRKAN, DESS PLACERING OCH BYNS UTBREDELSE

Tillkomsten av Bro kyrka har daterats till 1200-talets förra hälft. Den västra stigluckan är från 1400-talet. Kyrkans yttre präglas av en stor ombyggnad 1852–53 som genomfördes efter en brand. Bro socken sträckte sig upp till Kolsva. Bruksorten Kolsva fick en egen prästgård och kyrka under början av 1900-talet. Därför finns på Bros kyrkogård bland annat ägare till Kolsva herrgård. Även Broskolan finns i Kolsva.

Direkt söder och utanför kyrkogårdsmuren vid Bros kyrka finns en öppen gräsyta som används av kyrkan. Här finns ett församlingshem som uppfördes på 1980-talet. Byggnaden ligger på samma plats som den tidigare rivna prästgården. Flera av prästgårdens ekonomibyggnader finns kvar i anslutning till församlingshemmet. Komminister- och klockargården ligger väster om byvägen synligt från kyrkan. Det före detta sockenmagasinet och den före detta sockenstugan, båda timrade och målade i falurött, ligger som flyglar till komministerbostaden.

Söder om kyrkan och prästgårdens ekonomibyggnader ligger Ytterberga skola. Norr om kyrkan finns en byggnad som tidigare var vaktmästarbostad. Byggnaderna i norra delen av bebyggelsen tillhör Gillsta by. Söder om kyrkbyn ligger Ytterberg. Byarna gränser är oklara för en besökare.

GRÖNSTRUKTUR

En allé av höga lönnar leder fram från byvägen till den medeltida stigluckan. Norr om allén ligger kyrkans parkering. Söder om finns idag en hage med en dunge. Där låg tidigare prästgårdens trädgård/park. Kyrkbyn upplevs som lummig och sluten. Kyrkogården omgärdas av höga träd. Små öppna ytor eller hagar finns mellan byggnaderna.

BEBYGGELSE

Prästgården revs 1969. Där ligger idag en röd byggnad i en våning som är församlingshem och uppfört 1988. Prästgårdens äldre rödfärgade stallbyggnad finns kvar, idag ekonomiförråd och hembygdsmuseum. Ett torp, Bovallen, norr om kyrkbyn tillhörde tidigare prästgården.

Klockaren bodde vid Klockargården som senare blev komministergård. Gården är idag privatägd och mangårdsbyggnaden från 1880-talet är renoverad med fasader i ljusa oljefärger. Sockenstugan i en våning har ett äldre utseende med rödfärgat timmer och tegeltak. Längs vägen söderut ligger komministergårdens ekonomibyggnader och den nedlagda Ytterberga skola med lärarbostad, från slutet av 1800-talet. Skolan har röda fasader med vita knutar. En hög häck avgränsar mot vägen.

Kyrkstallet låg intill infarten till kyrkan. Det är rivet. Byns södra del består av torp och gårdar i huvudsak i falurött trä med röda tegeltak. Några boningshus har dock senare inkläts med eternit. En av gårdarna har ett äldre boningshus med två timrade bodar placerade som flyglar.

<i>Byggnadstyp</i>	<i>Årtal</i>	<i>Kommentar</i>
Ja Kyrkan	1200-tal	Utseende präglat av 1850-tal
Prästgård		Riven 1969, ersatt av församlingshem 1988 på samma plats
Ja Sockenstuga		Som flygel till komminister/klockaregård
Ja Klockaregård	1880-tal	Komminister/klockarbostad
Fattigstuga		
Ja Skolhus	1800-tal, senare del	Ytterberga skola
Tiondebod		
Ja Sockenmagasin	1800-tal?	På komminister/klockaregård
Kyrkstall		Rivet, låg öster om byväg norr om infart genom allen.
Ja Övrig företeelse av vikt		Församlingshem modernt

UTMÄRKANDE KARAKTÄRSDRAG

Slingrande grusad byväg, högväxta lövträd

ANVÄNDNING IDAG

Kyrklig verksamhet, privata bostäder

TIDSPERIOD OCH VÄRDERING

Äldre medeltid till 1350

1 Betydande värde som helhet

Yngre medeltid 1350–1550

0 2 Betydande värde i delar

- 1550–1760
1760–1860
o 1860–1920
1920–2000
Blandad tidsperiod
- 3 Få betydande värden

ATT TÄNKA PÅ

Fornlämningar är skyddade enligt 2:e kapitlet Kulturmiljölagen.

Kyrkobyggnaden, kyrkotomten, de kyrkliga inventarierna och begravningsplatsen skyddas genom 4:e kapitlet kulturmiljölagen.

Miljöbalkens generella biotopskydd gäller för odlingsrösen, stenmurar, åkerholmar, alléer (även enkelradig), småvatten och våtmarker, källor samt pilevallar (hamlade träd på rad).

Delar av marken inom området kan regleras av detaljplan enligt plan- och bygglagen.

VIDARE UNDERSÖKNINGAR

Vad finns kvar av prästgårdens park?

Sockenmagasin och sockenstuga flyttad från prästgården?

KÄLLOR

Grau, Olof, Olof Graus beskrifning öfver Wästmanland, [Ny uppl.], Wästmanlands allehandas redaktion, Västerås, 1904

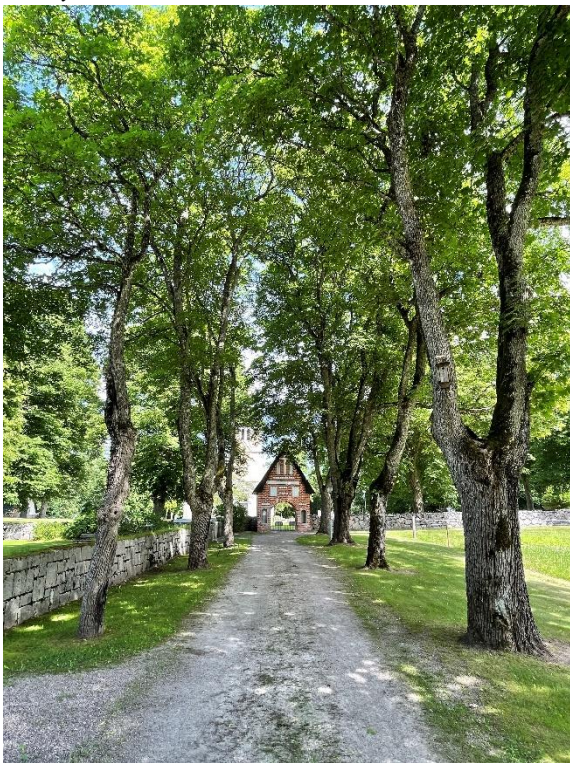
Kulturhistorisk karakterisering Bro kyrka, Västerås stift, 2005

Särskilda områden av intresse för kulturmiljövården i Köpings kommun, 1987, Köpings kommun.

Fornlämningsregistret, www.raa.se 2021-12-14

Bro kyrka.

Alle mot kyrkan med stiglucka.

Församlingshem där prästgården låg innan.

Församlingshemmet med dungen som tidigare utgjorde trädgård/park till prästgården.

Stall/bod tidigare tillhörande prästgården.

Vy från kyrkan ner mot skolbyggnader mm.

Sockenstugan.

Komminister/klockargård.

Sockenmagasin på komminister/klockargården.

Skolbyggnad/lärbostad.